

La Pentecosta i la biodiversitat lingüística

Dll, 7/06/2021 per Josep Lligadas

[Una font que raja sempre](#)

Fa quinze dies, el diumenge de la Pentecosta, llegíem a la missa aquell esplèndid text del capítol segon dels Fets dels Apòstols que ens escenifica la vinguda de l'Esperit Sant, l'Esperit de Jesús, sobre els seus i les seves deixebles i l'empenta inicial que els porta a anar pertot arreu a anunciar la Bona Nova. Darrere aquest relat segurament que hi ha el record d'un moment de vivència col·lectiva i trasbalsadora que va ser com l'acte fundacional de la nova comunitat de creients.

Doncs bé. Dins aquest relat impacta especialment el fet que, quan els deixebles surten a parlar, allà hi ha jueus "de totes les nacionalitats que hi ha sota el cel". L'autor en fa la llista, i acaba dient que cada un dels oients sent proclamar les meravelles de Déu en la seva pròpia llengua. És un canvi radical de visió. Fins llavors, tal com es veu a la maledicció de Babel (Gènesi 11,1-9), les llengües diverses eren vistes com un mal, un insuperable factor de divisió. Vistes així, la cosa lògica seria aconseguir que totes desapareguessin i n'hi hagués una de sola, perquè tothom es pogués entendre. Però a Pentecosta és tot el contrari. Des de la mirada de l'Evangeli, les llengües són una immensa riquesa que l'Esperit assumeix com a pròpia i utilitza per donar glòria a Déu no amb un únic so, sinó amb una polifonia de veus que les converteix, totes, en presència divina.

Jo d'això en diria biodiversitat lingüística. Ho podríem ampliar i parlar de biodiversitat cultural. Però ara quedem-nos només en la lingüística.

I és que, igual com parlem de biodiversitat biològica, i sabem que la gran quantitat d'espècies d'animals i plantes que poblen el planeta són una riquesa de vida que ens fan bé a tots i que hem de vetllar i cuidar, també la diversitat de llengües és una riquesa que fa que la vida humana tingui una gran quantitat de maneres de ser entesa, captada, formulada, expressada, transmesa. I, sense que ens n'adonem, aquesta diversitat enriqueix i vivifica el pensament del conjunt dels éssers humans.

Aquesta necessària preservació de la biodiversitat lingüística té bàsicament, dins la vida de l'Església, dos nivells, i tots dos importants.

El primer és allò que, en el relat de la Pentecosta, s'expressa de manera més òbvia i directa: tots els qui s'havien congregat senten proclamar les meravelles de Déu en la seva pròpia llengua. No, no és només que tots entenen el que deien els deixebles. De fet, en aquella època, gairebé tothom entenia el grec, que era la llengua franca de bona part de l'imperi. Però el text no diu això. No diu que els deixebles parlaven en grec i tothom els entenia. I és que no es tracta només d'"entendre". Es tracta que el missatge evangèlic penetri en el fons de cada persona, i això com millor s'aconsegueix és a través de la pròpia llengua, la que cadascú ha mamat i amb la qual capta i expressa més plenament el que és, el que sent i el que viu.

La predicació evangèlica i la pregària cristiana, doncs, s'han de fer primàriament, en tant que es pugui, en la llengua pròpia, materna si volem dir-ne així, dels qui escolten la predicació i dels que es reuneixen per pregar. Per això entristeix tant, per exemple, veure com al País Valencià, els bisbes no fan res, sinó més aviat al contrari, perquè els moltíssims cristians de parla valenciana puguin "proclamar les

meravelles de Déu en la seva pròpia llengua”. Sí, tots entenen el castellà, però, com he dit, no es tracta només d’entendre, es tracta de fer que penetri d’aquesta manera plena que com millor s’aconsegueix és en la llengua de cadascú. Jo crec que l’actuació dels bisbes valencians en aquest aspecte és força impresentable.

Però atenció, perquè aquí a Catalunya també ens hauríem de preguntar si seguim sempre el criteri que va seguir l’Esperit a la Pentecosta. I és que a vegades, en nom de la necessitat de potenciar la llengua catalana, o en nom d’aquest principi més barroer segons el qual a Catalunya les coses es fan en català, s’actua de manera que els creients de parla castellana –tant els llatinoamericans arribats recentment com els vinguts ja fa més anys de la resta d’Espanya– no puguin sentir plenament que la comunitat cristiana és casa seva. Certament, bona part d’ells poden entendre el català. Però no és això, com ja hem dit. Per això hi ha d’haver misses en català, misses en castellà i misses bilingües, i per això també, en les grans festes on hi ha feligresos de totes dues llengües, s’ha de parlar en la celebració, en la proporció que sembli adequada, en totes dues.

I anem al segon nivell. I és que l’Església també ha d’ajudar a la preservació i la potenciació de les llengües que necessiten ser preservades i potenciades. Són una riquesa humana, i és tasca de tots fer el possible perquè aquesta riquesa no es perdi. També els cristians com a tals hi hem de contribuir, perquè aquesta tasca forma part de la construcció del Regne de Déu.

¿I com es fa això, en el nostre cas concret? Jo crec que l’Església, en aquest camp, a Catalunya, ha actuat raonablement bé. S’ha equivocat, certament, quan ha pensat més en els objectius nacionalistes que en els objectius del bé de les persones i ha propugnat, més o menys explícitament, que qui viu a Catalunya ha de renunciar, de fet, a la seva llengua materna. Però en general, repeteixo, ho hem fet prou bé. Recordo que, fa anys, dèiem que, a les misses en castellà, era bo d’introduir cants en català perquè el cant s’enganxa més fàcilment i permet una aproximació amable al català. I com això, tantes altres coses, que han servit, no només per difondre la llengua “petita”, sinó també perquè tot de gent, aprenent-la així a poc a poc, hagi tingut més possibilitats de trencar el gueto en què hauria quedat aïllada si s’hagués quedat només amb la seva llengua materna.

Això pel que fa al nivell d’actuació més de base. Però no estaria gens malament que, en un pla més institucional, tant a nivell d’Espanya com a nivell universal, l’Església ajudés a conscienciar de la importància de valorar i preservar la riquesa lingüística de l’espècie humana.

Les llengües són riquesa personal i riquesa col·lectiva. I per això val la pena tractar-les, totes, amb tota l’estimació. Ho diu el bon seny i, a més, ho diu l’Esperit Sant.